

IMAGES OF THE HERO AND THE ENEMY AS TOOLS OF HYBRID WAR

Для гібридної війни характерним є управління людською свідомістю. Результатом цього є бачення певних маркерів, які визначають розуміння того, що відбувається не в реальності, а з позиції того, хто керує нашим сприйняттям. Ми бачимо те, що повинні бачити, і не помічаємо того, чого бачити не маємо. Тому головним інструментом стає когнітивний вплив, а гібридна війна проявляється як когнітивна війна у нашому ментальному просторі. Когнітивні атаки спрямовані на трансформацію розуміння та реінтерпретацію ситуації як в індивідуальній, так і у масовій свідомості. Так, події російсько-української війни майже однаково відображаються на екранах українського, російського чи американського телебачення, але в інформаційному і віртуальному просторах вони отримують різні інтерпретації, що призводить до різних висновків. Росія мусила зробити з України ворога, щоб виправдати свої дії.

З пропагандистською метою Росія повторює нарратив, який використовувала у випадку протистояння з Грузією чи країнами Балтії: собі обирає роль захисника (рятівника), а законним властям відводиться роль агресора (ворога). Необхідність показати справедливість російської позиції заставляє створювати і активно розвивати подібні нарративи, тим більше, що вони гарно вписуються у міфологію «вітчизняної» війни 1941-1945 рр., яка залишається єдиним не зруйнованим радянським міфом. Саме звідси беруться для активного використання слова-терміни, якими в російських ЗМІ позначають українців (бандерівці, нацисти, фашисти, карателі).

Центральною частиною пропаганди, яка спрямована на те, щоб створити певний приклад, певний шаблон поведінки, є герой. Війна завжди містить нові моделі поведінки, які у мирному житті не потрібні. Основна функція героя – перемагати заради великої мети. Герої – це люди, поведінка яких є мало досяжною, але вони повинні бути для виховання певних якостей у інших людей. Чим вище піднімається статус героя, тим важливішим стає функція ворога. В авторитарних і тоталітарних державах без образу ворога неможливо реалізовувати внутрішньополітичні або економічні завдання. Ворог повинен бути присутній скрізь і завжди, його існування виправдовує всі негаразди і створює нових героїв.

«Нові» герої, які з'явилися після розпаду СРСР, необхідні для побудови нових держав, але не є настільки ж однозначними, як герої колишні, оскільки їхні образи не творяться в умовах закритого суспільства. Україна отримала певне напруження у стосунках з Польщею та Ізраїлем через «нових» героїв. Росія перебуває у ще важчій ситуації, оскільки створює вибухонебезпечний продукт – бере досягнення сталінського періоду і, одночасно, замовчує злочини Сталіна.

УДК 005.521:32

Лазарюк В., канд. техн. наук, доц.; Блавіцький М.

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

**Народна дипломатія важливий ресурс інформування СВІТОВОЇ громадськості
щодо ситуації в Україні в умовах гібридного протистояння**

Lazaryuk V., Ph.D., Assoc. Prof., Blavitskyi M.

**PUBLIC DIPLOMACY AN IMPORTANT INFORMATIONAL RESOURCE OF
WORLD COMMUNITY ABOUT THE SITUATION IN UKRAINE IN HYBRID
CONFLICT**

Міжнародна комунікація економічно розвинутих країн служить для підтримки політики добросусідства, позитивних та відкритих намірів щодо співпраці з метою взаємовигідного розвитку, культурного обміну та можливості вільного доступу громадян до мистецьких, рекреаційних та історичних цінностей, для попередження екологічних та техногенних катастроф.

Сучасний розвиток економіки світових наддержав засновано на інформаційних технологіях, на глобальному цілодобовому механізмі ведення бізнесу цілодобово. Розвиток засобів комунікації привів до того, що інформаційні технології стали новим ресурсом держав для отримання конкурентних переваг та вигод при завоюванні нових ринків збуту та споживачів. Попри це, стирання кордонів створило широкі можливості і для маніпулятивного впливу на свідомість населення в першу чергу країн з близькими мовними та культурними ознаками. Вразливість інформаційного процесу при цьому привело до створення інформаційних засобів боротьби з будь-ким за будь-які ідеї. За найбільш відомими визначенням інформаційною війною називають «вид конфлікту, при якому завданнями протиборчих сторін є захист власної інформації та інформаційних систем, маніпулювання інформацією противника або її спотворення, а також обмеження можливостей протиборчої сторони в доступі і обробці інформації».

Негативні впливи на відкрите суспільство можуть приводити до його внутрішньої конфліктної реакції, з короткочасною вигодою для окремих вузькогрупових політичних та економічних інтересів. Проте будь-яка внутрішня конфліктна ситуація, як наприклад використання чорного піару на виборах, веде до послаблення державних інститутів регулювання. Тому шляхи зменшення ризику створення реальної загрози переростання внутрішнього конфлікту у зовнішній, слід шукати у сфері розвитку глобального комунікаційного простору та створення міжнародних платформ підтримки та відстоювання національних інтересів, які мало піддаються негативним спрямованим інформаційним впливам через багатомовність та складність світової комунікації.

Міжнародний інформаційний обмін може включати не лише засоби офіційної дипломатії, але і недержавні форми відносин народної дипломатії. Такі недержавні форми проведення міжнародного співробітництва, більш послідовні та вільні у виборі способів комунікації у своїй країні. Функціями для здійснення народної дипломатії потенційно наділений будь-який суб'єкт, який має право на міжнародне співробітництво. Суб'єктами народної дипломатії можуть бути окремі громадяни, громадські організації, вищі навчальні заклади. Перші дії у визнанні України як держави на міжнародній арені були зроблені саме через активну підтримку української діаспори, та з боку підтримки тих країн, етнічні представники яких проживають на території нашої держави.

Станом на 2010 рік за межами України мешкало до 10 млн українців. Серед розвинутих країн багатих на українську діаспору, таких як США та Канада, додалися також Чехія, Португалія, Польща, Франція, Латвія, Естонія, Литва, Велика Британія, Австрія та Хорватія.

Порівняно з іншими світовими діаспорами, українські громади мають найбільшу кількість різних громадських об'єднань (за приблизними підрахунками – близько 3 тисяч). Лише у Канаді їх майже тисяча товариств. Авторитетною міжнародною українською організацією є Світовий Конгрес Українців, який об'єднує близько 300 громадських організацій закордонних українців з більше, ніж 30 країн світу. Серед міжнародних об'єднань українських громад слід назвати Європейський конгрес українців, Світову федерацію українських жіночих організацій, Світову федерацію українських лемківських об'єднань. Основним координаційним органом світового

Україна є Українська Всесвітня Координаційна Рада, створена у 1992 році українськими громадськими організаціями з України та з-за кордону.

У вересні 2020 року для протидії інформаційним гібридним засобам з боку країни агресора – Російської Федерації, у якості нового консультативного та координаційного формату Україною ініційовано створення «Кримської платформи». Метою даного об'єднаного міжнародного майданчика є підвищення ефективності міжнародного реагування на окупацію Криму, відповіді зростаючим безпековим викликам, посилення міжнародного тиску на Росію, запобігання подальшим порушенням прав людини та захисту жертв окупаційного режиму, а також досягнення головної мети – деокупації Криму та повернення його Україні.

У лютому 2021 року Світовий Конгрес Українців (СКУ) привітав рішення української влади щодо створення Кримської платформи та залучатиме українців по всьому світу до підняття кримського питання серед міжнародної аудиторії. У вступному слові під час панельної дискусії «Кримська платформа: Дорожня карта деокупації» президент СКУ Павло Грод наголосив, що під російською окупацією Крим перетворився на поліцейську державу, «чорну діру» в правах людини, що ускладнило відстеження будь-яких зловживань. Ситуація в Криму має наслідки далеко за його межами, адже тактика, яка там застосовується, застосовується і в Росії, в тому числі проти української громади. Українські організації у партнерстві з українським урядом на світовому рівні започаткували та впровадили кампанії громадської дипломатії, покликані повідомляти про реалії окупованого Криму, а також боротися з російською дезінформацією у світі, наголосив очільник СКУ [1].

Розвиток глобального інформаційного простору з допомогою засобів народної дипломатії, не локальна заборона комунікативних технологій, а подальше включення українських громад в усьому світі в глобальні процеси – це має стати адекватною, дієвою відповіддю на глобальні виклики, пов'язані з поширенням конфліктів «нового типу».

Література

1. Світовий Конгрес Українців вітає рішення української влади щодо створення Кримської платформи [Електронний ресурс]: – Режим доступу:

<https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3199565-u-sku-privitali-stvorena-ukrainskim-uradom-krimskoi-platforni.html>

УДК 32:316.422 (049.2)

Лещенко О., канд. політ. н., заступник директора

Департамент організації заходів цивільного захисту Державної служби України з надзвичайних ситуацій

ГІБРИДНІ ВІЙНИ: АСПЕКТИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

Leshchenko Oleksandr, Ph.D., Deputy director Department for the organization of Civil Protection, State Emergency Service of Ukraine

HYBRID WARS: ASPECTS OF CIVIL PROTECTION

Початок ХХІ століття характеризується активізацією воєнно-політичних конфліктів, які відрізняються від своєї, так би мовити «традиційної» форми, – класичної тотальної війни. Зазначені типи конфліктів (війн) військовими теоретиками та експертами іменуються, як «нелінійні», «неконвенційні», «нетрадиційні», особливо часто використовується термін – «гібридні». Специфічні ознаки «гібридних війн» простежуються у воєнних кампаніях проти Іраку (1991, 1996 і 2003 рр.), на Балканах (1999 р.), в Афганістані (2001 р.), у Лівії (2011 р.) та у Сирії (2011 р. – по цей час).